

ВЖИТІ заходи з організації диверсії в тилу ворога одразу ж дали позитивні наслідки. У травні-червні 1943 року партизани на окупованій території пустили під укіс 291 залізничний ешелон ворога. Особливо активізувалася диверсійна діяльність партизанів з початком битви під Курськом, під час наступу радянських військ на Лівобережній Україні і Донбасі. Всього у 1943 році партизани України, Білорусії та Російської Федерації підірвали 3688 ешелонів, зруйнували 1469 залізничних і шосейних мостів, розгромили 359 залізничних станцій, ворожих гарнізонів, штабів і поліцейських дільниць, знищили близько 300 тисяч гітлерівців та їх постійників.

У цей період в глибокому тилу ворога керував розвитком партизанського руху підпільний ЦК Компартії України, який очолював секретар ЦК КП (б) України Д. С. Коротченко. На початку літа 1943 року в білоруському селі Кортеничі відбулася зустріч командирів і комісарів найбільших партизанських з'єднань України. Проводив її Д. С. Коротченко. Пригадую, що для цієї історичної події партизани з'єднання Героя Радянського Союзу О. М. Сабурова спішно на околиці села звели просторий будинок, щоб у ньому могли розміститися усі учасники зустрічі. Тут командири з'єднань одержали завдання на літні бойові дії. У післявоєнний період в цьому районі споруджено шестиметровий пам'ятний знак, на честь діяльності підпільного Центрального Комітету Компартії України.

Особливо активно діяли на Ковельському залізничному вузлі партизани з'єднання під командуванням О. Ф. Федорова. Значно розширилася зона бойових дій партизанів у їх рейдах у західні і південні райони України. У своєму знаменитому Карпатському рейді з'єднання С. А. Ковпака пройшло територію Поліської, Рівненської, Львівської, Тернопільської і Станіславської областей, наносячи удари по важливих об'єктах ворожого тилу, відволікаючи на себе значні військові сили окупантів. З'єднання М. І. Наумова провело 47 боїв з ворожими гарнізонами в Київській та Житомирській областях. Два рейди у Вінницьку область зробило з'єднання Я. І. Мельника. Під впливом партизанського руху в активну боротьбу проти окупантів включилися тисячі мирних жителів окупованих районів.

Влітку 1943 року партизани стали господарями знач-

ної частини території Рівненської області. Велика зона була визволена партизанами від ворога також у районі чотирикутника Новоград-Волинський-Коростень-Київ-Житомир. Окупанти втратили контроль над сільськими місцевостями в районі Проскурова, Шепетівки, Славути. Партизанською зоною стало Межиріччя Десни-Дніпра від Києва до Чернігова. Узгоджені дії українських і білоруських партизанів привели до розширення великих партизанських країв у межах міст Олевськ-Овруч-Єльськ-Мозир-Петринов-Смолін-Рокитне та в прикордон-

них районах Волинської області.

Великі партизанські загони, що діяли в цих районах під командуванням С. А. Ковпака, О. Ф. Федорова, О. М. Сабурова, В. А. Бегми, І. Ф. Федорова, А. З. Одухи, І. І. Шитова, М. І. Наумова та багато інших, перетворились у бойові одиниці, добре організовані, озброєні, здатні виконувати серйозні завдання радянського командування.

В історії партизанської боротьби 1943 рік відзначився початком масової взаємодії партизанських з'єднань з регулярними військами безпосередньо на лінії фронту. На Лівобережній Україні активно допомагали наступаючим військам 10 тисяч партизанів, на Правобережній – близько 70 тисяч. Після форсування Дніпра на північ від Києва радянські війська вийшли до кордонів величезного партизанського краю.

Вистояли в боях з окупантами і перемогли

Через коридор, що утворився, у тил ворога за допомогою партизанських загонів проникли мобільні загони регулярних військ. Три великі партизанські з'єднання О. М. Сабурова, М. Г. Салія і С. Ф. Маликова прикрили фланг 60-ї армії І. Д. Черняхівського, що залишився відкритим під час відбиття ворожого контрнаступу під Житомиром. Важливою формою допомоги партизанів радянському командуванню була розвідувальна діяльність. Через радіостанції партизанських загонів із різних районів окупованої території безперервно повідомлялось про сили, наміри і напрямки руху ворожих військ.

Особливістю партизанської боротьби у 1943 році був її яскраво виражений наступальний характер. Партизани стали господарями великої території, вже не досяжної для окупантів навіть з допомогою відкликаних з фронту військ. "За масштабами, політичним і воєнним результатом, – зазначив начальник Центрального штабу партизанського руху П. К. Пономаренко, – народна боротьба в тилу ворога набрала стратегічного значення і перетворилася в один з найважливіших факторів розгрому ворога".

Андрій ГРЕЧКО,
колишній командир диверсійної групи загону ім. Дзержинського з'єднання В. А. Бегми, полковник у відставці.

*Присвячується
Дню партизанської слави
Ой берези та сосни, партизанській сестри,
Ой шумливі ялинки й дубки!
Тільки серцем почую вашу пісню лісную,
Та й згадаю ті буремні роки.
І згадаю пожари, і холодні хмари,
І завії холодних вітрів,
Дощі, сніги, всі негоди і нічні переходи,
Ідкий дим тих жорстоких боїв.
Не забудеться вічно боротьба героїчна
Ветеранів і тих, що впали в бою:
Вони боролися грізно із жорстоким фашизмом
І захистили Вітчизну свою.
Відгриміли ті роки і настає мирний спокій,
Лише вітри в темних борах гудуть.
Ой берези та сосни, партизанській сестри!
Вас ніколи не можна забути.
Поживіть серед нас, ветерани,
Хоч частіше турбують вас рани,
Та ваша слава ніколи не вмере.
Тож світи і сяй ясно, наша зоре незгасна,
Перемоги святая Зоре!*

Олександр ЧМУНЕВИЧ,
с. Вежиця.